

підприємства та не містить будь-яких рекомендації стосовно визначення нормативних діапазонів рівнів фінансової безпеки підприємства, що може призвести до неадекватних управлінських рішень у сфері фінансової безпеки.

Аналіз методичних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства свідчить, що їм притаманні певні недоліки, а саме: оцінка рівня фінансової безпеки підприємства на основі аналізу динаміки одного або декількох індикаторів є неефективною, оскільки не враховує системний характер фінансової безпеки, при оцінці рівня фінансової безпеки підприємства перевагу слід віддавати застосуванню інтегрального показника безпеки, котрий отримано на основі використання багатомірних статистичних методів; у значній частині методів не враховується взаємозв'язок фінансової безпеки із загрозами. Важливо оцінювати у кількісному плані саме взаємозв'язки як між інтегральним рівнем фінансової безпеки підприємства, так і між загрозами фінансовій безпеці; у аналізованих підходах до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства основну увагу науковці приділяють поточній і ретроспективній оцінкам рівня безпеки.

Проблема науково-методичного забезпечення процесу оцінювання фінансової безпеки підприємств залишається невирішеною. Ці питання потребують подальших досліджень, а саме – необхідно визначити складові фінансової безпеки підприємства, здійснити відбір індикаторів для визначення їх стану, надати індикаторам вагових коефіцієнтів та сформуванню методик визначення інтегрального індексу фінансової безпеки підприємства з урахуванням впливу зовнішнього середовища, що дасть змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо аналізу, відвернення та нейтралізації реальних і потенційних загроз.

Список використаних джерел:

1. Александров И.А. Оценка финансовой безопасности промышленного предприятия / И.А. Александров // Научные работы Донецкого государственного технического университета. – Донецьк. – 2002. – № 46. – С. 12-19.
2. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А.Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
3. Гладченко Т.М. Економічна безпека підприємницької діяльності. У кн.: Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – Вип. 26. – К.: ВПЦ «Київський університет», Інститут міжнародних відносин, 2001. – С. 295-299.
4. Економічна безпека бізнесу: навч. посіб. / [Г. О. Швиданенко, В.М. Кузьомко, Н.І. Норіцина та ін.]; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2011. – 511 с.
5. Підхомний О.М. Індикатори оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання / О.М. Підхомний., Л.С. Яструбецька. // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. Луцький державний технічний університет Випуск 4(16). – Ч. 2. – Луцьк, 2007. – С. 73–76.

Саржан А.О.

студент,

Житомирський державний технологічний університет

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ВСТАНОВЛЕННІ ТА РЕГУЛЮВАННІ ЦІН НА ТОВАРИ ТА ПОСЛУГИ

Проблема встановлення та регулювання цін на товари та послуги є однією з найактуальніших в економіці. Необхідність державного регулювання процесу ціноутворення обумовлена тим, що вільне функціонування ринку не обов'язково гарантує високу ефективність економічної діяльності. В жодній з країн розвинутої ринкової економіки не існує повної свободи в частині ціноутворення, в більшості

таких країн використовують певні правила ціноутворення, метою яких є регламентація методології та процедури формування цін на товарних ринках країни. Державне регулювання цін – це політика впливу держави за допомогою законодавчих, адміністративних та кредитно-фінансових заходів на ціни з метою сприяння стабільному розвитку економічної ситуації в країні, це засіб досягнення певних цілей державної економічної політики. Державне регулювання цін – це не разовий акт встановлення рівня цін, їх динаміки і співвідношення, а комплекс заходів щодо активізації всіх ціноутворюючих факторів [3].

Питання ціноутворення завжди приваблювали увагу не тільки економістів, а й правників. Правове регулювання ціноутворення ґрунтується на Конституції України та складається з Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Податкового кодексу України, законів України «Про ціни і ціноутворення», «Про природні монополії», «Про захист економічної конкуренції», та численною кількістю підзаконних нормативно-правових актів, виданих органами влади.

У багатьох країнах правове регулювання цін здійснюється за допомогою спеціального законодавства. Так, у Франції – Постановою про лібералізацію цін (1986 р.), в Італії – Законом з контролю за цінами (1973 р.), у Швеції – Законом про ціни (1956 р.), у США – Антитрестовськими законами Шермана (1890 р.) та Клейтона (1914 р.), а також Законом про фермерські ціни (1985 р.) [4].

Нещодавно в Україні відбулося чергове підвищення цін на товари широкого вжитку, паливо, продукти харчування та комунальні послуги. Одна з причин такого підвищення є недосконалість законодавчо-правової бази регулювання ціноутворення, наявність неточностей та подвійного змісту в тлумаченні правових термінів. Держава не забезпечує ефективні умови для формування адекватних цін національної економіки і суб'єкти господарювання трактують законодавство в галузі ціноутворення у вигідну для себе сторону.

Економічна необґрунтованість механізму формування ціни, формальне встановлення цін в межах національної економіки та відсутність економічно обґрунтованої цінової політики зумовлюють дестабілізацію національної економіки, зростання інфляційних процесів та бюджетних витрат, відсутність скоординованої митної та податкової політики. А на рівні підприємства це зумовлює збільшення прибутків не стільки підприємств-виробників, а значною мірою посередників та, відповідно, оптових та роздрібних цін, значні фінансові втрати населення, підприємств та, врешті, банкрутство останніх.

Необхідність правового регулювання процесу ціноутворення в державі, зокрема, зумовлюється тим, що воно, як і будь-який суспільно значимий процес, що має наслідки та питому вагу для всієї країни в цілому, повинно здійснюватись з дотриманням принципу законності, що є важливою гарантією проголошених ст. 3 Конституцією України прав, свобод та законних інтересів людини як найвищої соціальної цінності, оскільки у процесі такого правового регулювання здійснюється вплив на комплекс організаційно-правових, адміністративних та економічних заходів, які спрямовані на забезпечення стабілізації ринку, а також попередження, пом'якшення та нівелювання факторів економічного та фінансового ризику, що гарантуються державою шляхом реалізації виваженої цінової політики.

Умовно нормативно-правові акти, що регулюють ціноутворення, фахівці у галузі юриспруденції поділяють на такі блоки. Перший блок становлять нормативно-правові акти, що закріплюють положення про державну економічну політику (її цілі, завдання, основні напрямки реалізації тощо). Ці нормативні акти врегульовують основний напрямок розвитку економічної системи держави в цілому, і, зокрема, основні тенденції (перспективи) розвитку ціноутворення в країні. Так, свого часу було прийнято цілу низку нормативно-правових актів, у яких містяться норми, покликані забезпечити ефективне функціонування економічної системи та регламентують основні засади державної економічної політики. До них відносяться Конституція України, Господарський кодекс України, Основні напрями економічної

політики України в умовах незалежності, Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні, Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, та ін.

Другий блок – це нормативно-правові акти, що регламентують державну політику у сфері ціноутворення. Зокрема, до них необхідно віднести такі: Закон України «Про ціни і ціноутворення», постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)», «Про удосконалення порядку формування цін», та ін.

Обидва названих блоки нормативних актів визначають основоположні засади цінової політики, а також керівні принципи, відповідно до яких здійснюється управління у сфері економіки в цілому, так і окремої його складової – ціноутворенні. Закони у сфері ціноутворення встановлюють основні правила формування цін у країні, методи їхнього регулювання, порядок контролю за цінами та відповідальність за його порушення, права та обов'язки окремих органів виконавчої влади у сфері ціноутворення. Для практичного використання зазначених законів вони доповнюються й конкретизуються спеціальними рішеннями парламенту, указами Президента чи постановами уряду.

Третій блок правового забезпечення ціноутворення містить законодавчі акти, в яких закріплено процедуру ціноутворення у різноманітних галузях економіки, щодо окремих суб'єктів господарювання або видів діяльності. Зокрема, це такі документи, як: Концепція ціноутворення у сфері житлово-комунальних послуг, Закон України «Про державне регулювання виробництва та реалізації цукру», Порядок формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання, Положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи та послуги монопольних утворень, Порядок оплати метрологічних робіт і послуг, Порядок ціноутворення на роботи (послуги), що виконуються державними архівними установами і т.д.

Четвертий блок – це перспективне законодавство, тобто ті проекти нормативно-правових актів, які вже зареєстровані Верховною Радою України, і які тематично включають усі нормативно-правові акти з попередніх блоків, однак ще офіційно не прийняті в установленому законом порядку. Цей блок нормативних актів є досить особливим, специфіка якого полягає у тому, що зазначені акти відображають тенденції майбутнього правового регулювання і дозволяє вчасно виявити усі прогалини та колізії чинного та перспективного законодавства [1].

В умовах ринку ціна на продукцію, роботи та послуги формується під впливом попиту і пропозиції на них, проте принцип свободи ціноутворення має обмежуватись з метою забезпечення суспільних інтересів, яке здійснюється шляхом державного регулювання ціноутворення.

Метою державного регулювання цін в Україні, відповідно до Закону України «Про ціни та ціноутворення», на сучасному етапі розвитку економіки є: забезпечення раціонального співвідношення між монополіями та конкуренцією, яке не призводить б до руйнівних наслідків економіки; здійснення соціальної політики та захист соціально вразливих верств населення; стримування інфляційного підвищення цін; розширення попиту товарів та послуг шляхом зниження цін і впровадження податкових пільг; запобігання споживанню шкідливих товарів або тих, що можуть загрожувати життю та здоров'ю людини; розвиток національної економіки та підприємницької діяльності; протидія зловживанню монопольним положенням у сфері ціноутворення; збалансування ринку товарів та послуг і підвищення їх якості.

Доцільним можна вважати впровадження державної інституції по оперативному моніторингу та контролю над цінами. Особливо це стосується ціноутворення товарів

першої необхідності, які складають «споживчий кошик», лікарських препаратів, житлово-комунальних, транспортних послуг, а також товарів довготривалого використання, особливо доступного житла для всіх категорій населення, побутової техніки, а також доступної якісної освіти. Доцільно також запровадження штрафних санкцій та адміністративної відповідальності за порушення правового законодавства за необґрунтоване підвищення або зниження цін.

Список використаних джерел:

1. Барахтян Н.В. Проблеми правового регулювання ціноутворення в Україні / Н.В. Барахтян // Часопис Академії адвокатури України – 2013. – № 2(19).
2. Джумагельдієва Г.Д. Правове регулювання цін та ціноутворення. – Автореферат дис. к.ю.н. за спеціальністю 12.00.04. – Інститут економіко-правових досліджень НАН України, Донецьк, 2004.
3. Мазна Ю. О. Державне регулювання ціноутворення в Україні [Електронний ресурс] / Ю.О. Мазна // Актуальні проблеми розвитку управлінських систем: досвід, тенденції, перспективи (збірник тез ІХ студентської науково-практичної конференції, 16 квітня 2014 р.) – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2014-2/>
4. Тормоса Ю. Г. Ціни та цінова політика [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/131/44/1/20/>

Тимчур Н.О.

студент;

Капінос Г.І.

*кандидат економічних наук, доцент,
Хмельницький національний університет*

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розвиток ринкових відносин в Україні неможливий без ефективного та стабільного розвитку економіки, що насамперед залежить від випуску конкурентоздатної продукції. Це є показником діяльності не лише окремих підприємств, але й економіки країни загалом. Для успішного розвитку конкурентоспроможності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках суттєвого значення набуває проблема удосконалення шляхів управління якістю продукції.

Питання дослідження різних підходів до проблеми підвищення якості та конкурентоспроможності продукції відображені в роботах провідних вітчизняних і зарубіжних вчених економістів: Є. Демінга, О. С. Бородкіна, В. Л. Диканя, М. Портера, І. Ансоффа, В. Ю. Огвоздіна, В. Г. Афанасьєва, І. Герасимчука, та інших. Разом з тим вивчення і аналіз опублікованих з даної проблеми праць дозволили зробити висновок про те, що незважаючи на значні здобутки в дослідженнях цих учених, потребує свого розв'язання ще низка питань.

Метою дослідження є аналіз основних понять якості та конкурентоспроможності продукції, вдосконалення підходів до управління якістю за різними системами.

В умовах переходу до відкритої ринкової економіки боротьба за споживача на ринках вимагає створення і виробництва конкурентоздатних товарів. У зв'язку з цим виникає проблема пошуку економічно раціональних рівнів конкурентоспроможності товарів і витрат на їх виробництво. Все це підвищує роль управління в